

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καί ἡ ἱστορική ἀλήθεια (Μεταλληνός Γεώργιος Πρεσβύτερος)

/ [Γενικά Θέματα](#)

Ἡ σωστή χρήση τῶν πηγῶν

Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ στάση τῶν ἱστορικῶν ἀπέναντι στό Μέγα Κωνσταντῖνο εἶναι ἀντιφατική. Γιά ἄλλους ὑπῆρξε μέγα αἰνίγμα ἢ συγγνός δολοφόνος καί καιροσκόπος, γιά ἄλλους δέ, τό μέγα θαῦμα τῆς ἱστορίας. Αὐτό συμβαίνει διότι

οιτιήρια καί παραταξιακές ἐκτιμήσεις ἐρήμην

Ἔνα ἀπό τά μεγαλύτερα ἐγκλήματα στό χῶρο

τῆς ἱστορίας, πού ὀδηγεῖ αὐτόχρομα στήν αὐτοκατάργηση τοῦ ἱστορικοῦ καί τῶν ἔρευνῶν του, εἶναι ἡ χρησιμοποίηση τῆς ἱστορίας μέ ὁποιοσδήποτε διασκευές της κατά τό δοκοῦν, ὥστε νά χρησιμοποιεῖται γιά νά ἀποδειχθοῦν πράγματα πού ἱστορικά δέν θεμελιώνονται. Ἕνα ἄλλο ἐπίσης πρόβλημα εἶναι ὄχι μόνον ἡ ἰδεολογική χρήση τῆς ἱστορίας καί τῶν πηγῶν ἀκόμη, ἀλλά εἶναι καί ὁ ἱστορικός ἀναχρονισμός. Νά ἐπιχειροῦνται δηλαδή ἐρμηνευτικές προσβάσεις στά ἱστορικά γεγονότα καί στά ἱστορικά πρόσωπα μέσα ἀπό κρίσεις καί προϋποθέσεις τοῦ παρόντος, τοῦ ὁποιοσδήποτε παρόντος. Γνωρίζετε ἀσφαλῶς ὅλοι ὅτι ὅταν συντάσσει κανεῖς μία ἱστορική διατριβή καί μάλιστα ἄν εἶναι διδακτορική διατριβή πού εἶναι ἡ σημαντικότερη ἐργασία ἑνός ἐπιστήμονος, παραθέτει ἕνα εἰσαγωγικό ἢ πρῶτο κεφάλαιο πού ἀναφέρεται στήν ἐποχή μέσα στήν ὁποία τοποθετοῦνται τά θέματα μέ τά ὁποῖα ἀσχολεῖται. Αὐτή ἡ τοποθέτησις εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα, σφαιρική ἀπό πάσης πλευρᾶς τοποθέτηση, γιά νά μπορεῖ κανεῖς τά συμπεράσματα τά ὁποῖα θά συναγάγει, νά τά τεκμηριώνει καί μάλιστα κατά τρόπον ἀναμφισβήτητον. Ὁ ἱστορικός ἀναχρονισμός καί ἡ ἰδεολογική χρήση τῆς ἱστορίας, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι ἀπό τίς μεγαλύτερες ἀρρώστιες τῶν ἀσχολουμένων μέ τήν ἱστορία, στήν ἐποχή μας περισσότερο. Ἐπίσης, εἶναι δυνατόν, νά στοχάζεται κανεῖς εἰς τά ἱστορικά γεγονότα ἐρήμην τῶν πηγῶν. Αὐτό εἶναι μυθιστόρημα, δέν εἶναι ἱστορία. Μυθιστόρημα σημαίνει, ἡ ἱστορικό ρομάντσο ἀκόμη, σημαίνει ὅτι χρησιμοποιεῖ κανεῖς κάποια γεγονότα τά ὁποῖα ἔστω, στηρίζονται στίς πηγές καί τά συνδέει μέ ἕναν αὐθαίρετο τρόπο. Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι πάλι ἄλλη νόσος τῆς ἱστορικής ἐπιστήμης. Ὁ μακαρίτης, ὁ μέχρι τοῦ θανάτου του πατριάρχης τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν στόν τόπο μας, ὁ Ἀπόστολος Βακαλόπουλος, μ' ἕνα κλασικό ἔργο πού μᾶς ἔδωσε γιά τήν ἱστορία, πολύτομο, τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ, ἀναγκάζεται νά ἀπολογηθεῖ στήν ἐπανέκδοση τοῦ πρώτου καί δευτέρου τόμου καί νά πεῖ τό ἔξῃς, ὅτι «μέ κατηγορεῖτε διότι δέν στοχάζομαι ἐπί τῶν γεγονότων, ἀλλά νομίζω ὅτι ἐπιστήμη εἶναι πρῶτον ἡ ἔρευνα καί ἡ παρουσίαση τῶν πηγῶν ἀναλυτικά, κριτικά, καί ἐν συνέχειᾳ ὁ στοχασμός. Ἀφήστε με λοιπόν ἐγώ νά ἀσχοληθῶ μέ τίς πηγές», ἔλεγε ὁ Βακαλόπουλος, «καί ἐν συνέχειᾳ σεῖς, κάμνετε τούς στοχασμούς σας».

Ἐπαναλαμβάνω λοιπόν, ἰδεολογική χρήση τῆς ἱστορίας, ἱστορικός ἀναχρονισμός, παραταξιακή νοοτροπία, καί ἐν συνέχειᾳ ἀνέρειστος, ἀθεμελίωτος στοχασμός, καταργοῦν τόν ἱστορικό καί τήν ἔρευνά του.

Οἱ πηγές

Μιλώντας γιά τόν Μέγα Κωνσταντῖνο, ποιές εἶναι οἱ πηγές ἀπό τίς ὁποῖες ἀντλοῦμε πληροφορίες; Ὁ σύγχρονος ἱστορικός, ὁ πατέρας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, εἶναι ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος, ὁ ὁποῖος συνεδέετο μέ φιλικούς δεσμούς μέ

τόν Μέγα Κωνσταντῖνο καί γι' αὐτό τό λόγο καί οἱ δικές του πληροφορίες πρέπει νά κρίνονται καί νά διασταυρώνονται μέ ἄλλες πηγές. Ἄν δέν μποροῦν νά διασταυρωθοῦν παραμένουν ὡς μαρτυρίες ἀλλά πού δέ μπορεί νά τίς ἐπικαλεῖται κανείς καί νά ὑποστηρίξει αὐτό τό ὁποῖον θέλει.

Ἕνας ἄλλος σύγχρονος ἱστορικός, φίλος του γιοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ Κρίσπου, ἦταν ὁ Λακτάντιος. «Περί τοῦ θανάτου τῶν διωκτῶν», τοῦ Χριστιανισμοῦ προφανῶς, ἔχει γράψει. Εἶναι ὅμως καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ὁ ὁποῖος εἰς τά ἔπη του ἀσχολεῖται μέ τίς δύο Ρῶμες, τήν Παλαιά καί τή Νέα Ρώμη. Θεωρεῖ τήν δευτέρα, Νέα Ρώμη, ὡς σύνδεσμο Ἀνατολῆς καί Δύσεως, θά ἐπανέλθω σ' αὐτό. Αὐτές εἶναι οἱ ἀσφαλέστερες, σύγχρονες πηγές.

Ζώσιμος

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, πηγὴ πού περιέχει ὅποιο ἀρνητικό στοιχεῖο ἐπαναλαμβάνεται μέχρι σήμερα γιά τόν Μέγα Κωνσταντῖνο, εἶναι ὁ εἰδωλολάτρης, ὁ ἐθνικός καί φανατικός μάλιστα εἰδωλολάτρης ἱστορικός, ὁ Ζώσιμος. 425 περίπου μέ 518. Γράφει δηλαδή ἕνα, ἐνάμιση αἰῶνα μετά τόν Μέγα Κωνσταντῖνο.

Ὁ Εὐσέβιος ὅπως εἶπαμε εἶναι ὁ πατέρας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καί κοιμᾶται, ἀποθνήσκει, περί τό 339, 340. Τό 337 πεθαίνει ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἄρα εἶναι σύγχρονος. Ὁ Ζώσιμος ἦταν φανατικός ὀπαδός τῆς ἀρχαίας θρησκείας καί ἔγραψε τό ἔργο «Ἱστορία Νέα» πού ἀρχίζει ἀπό τόν Αὐγουστο καί τελειώνει τό 410, σέ ἕξι βιβλία. Οἱ πηγές του εἶναι παγανιστικές. Οἱ πληροφορίες τίς ὁποῖες δίδει δέν διασταυρώνονται. Ἀλλά ἐκεῖνοι πού θέλουν νά ἐκμεταλλεῦτο τήν περίπτωση ἐναντίον τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀντλοῦν συνεχῶς ἀπό ἀναπόδεικτα στοιχεῖα τά ὁποῖα παραδίδει ὁ Ζώσιμος. Βλέπετε πῶς προσπαθῶ νά μείνω ἀντικειμενικός, δέν εἶναι ἄν ἐμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ Κωνσταντῖνος νά φανεῖ καλός ἢ κακός. Τό πρόβλημα στήν ἔρευνα εἶναι τί λέγουν οἱ πηγές. Ἐπομένως, καί ὁ Εὐσέβιος σέ πολλά σημεῖα πρέπει νά δεχθεῖ αὐτή τή διασταύρωση γιά τό ἔγκυρο τῶν πληροφοριῶν του, ἀλλά πολύ περισσότερο ὁ Ζώσιμος πού εἶναι καί μεταγενέστερος. Εἶναι ἀπορριπτικός ἐναντι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καί εἶναι συγχρόνως λιβελογράφος. Ἡ ἐπιστήμη σήμερα δέχεται, κριτικά, ὅτι ὁ Ζώσιμος πραγματικά δέν ὑπῆρξε ἱστορικός ἐπιστήμων. Γράφει συναισθηματικά πολλές φορές, εἶναι ἠθικολόγος περισσότερο παρά ἐπιστήμων. Ὑπάρχει ἕνα καταπληκτικό ἄρθρο, τοῦ Ντίντλεϋ, σέ ἕνα περίφημο γερμανικό περιοδικό τοῦ 1972. Ὅπως ἐπίσης ἕνα σπουδαῖο ἄρθρο, πού ἔχει τόν Ντίντλεϋ ὑπόψιν, εἰς τό παγκόσμιο βιογραφικό λεξικό τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, τοῦ κυρίου Τσακανίκα. Ὁ φανατισμός τοῦ Ζωσίμου καί ἡ λιβελογραφική ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Κωνσταντίνου, φαίνεται στό ὅτι τοῦ ἀποδίδει τήν παρακμή τῆς ἀρχαίας θρησκείας καί τῆς αὐτοκρατορίας σέ στιγμή ὅπου στήν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ αὐτοκρατορία, τῆς

Ρώμης, αποκτᾶ τή μεγαλύτερη ἔκταση καί τή μεγαλύτερη ἐνότητα καί αἴγλη. Ἐντελῶς διαφορετικά δηλαδή εἶναι τά πράγματα ἀπ' ὅ,τι τά παρουσιάζει ὁ Ζώσιμος.

Σημασία ἔχει ὅτι ἄκριτα ἀναπαράγονται ἀπό τούς μεταγενεστέρους, καί μάλιστα ἀπό τούς συγχρόνους μας νεοπαγανιστές ἢ νεοειδωλολάτρες, οἱ ἀπόψεις τοῦ Ζωσίμου. Σκόπιμα γιά νά στιγματιστεῖ καί ἀπορριφθεῖ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καί τό ἔργο του. Νά σπιλωθεῖ καί νά ὑποτιμηθεῖ τό πρόσωπό του. Ἡ κορύφωση εἶναι ἡ ὑπουλη πραγματικά καί ἀδίωκτη, ἀκαταδίωκτη δικαστικά, μετά, τί νά κάνεις, πού νά προσφύγεις σέ ποιά δικαιοσύνη σ' αὐτό τό χῶρο, εἶναι τά ὅσα δημοσιεύονται, ἀνώνυμα τίς περισσότερες φορές. Πόσες φορές μοῦ στέλνουν κείμενα, ἀπό τό ἴντερνετ, ἄλλοι μέ ἐπαινοῦν ἀλλά οἱ περισσότεροι, κυρίως οἱ νεοειδωλολάτρες, μέ κατηγοροῦν καί μοῦ ἀποδίδουν ἀπόψεις πού ποτέ δέν τίς σκέφτηκα. Ἄλλοι τό κάνουν ἴσως γιά νά ἀποκτήσουν κύρος, νά μήν τούς ἀδικήσω. Ἐ, γεράσαμε τώρα στήν ἔρευνα, σοῦ λέει τό λέει καί ὁ Μεταλληνός. Κι αὐτό εἶναι τιμή μου. Ἀλλά δέ μέ τιμᾶ τό ὅτι μοῦ ἀποδίδουν ἀπόψεις πού δέν τίς γνωρίζω ἐγώ ὁ ἴδιος. Δέ θέλω τώρα νά φέρω... ἔτσι δουλεύει καί ὁ... θά πῶ τό ὄνομα διότι εἶναι δημόσια πράγματα, ὁ κύριος Γεωργαλᾶς, ὁ παλαιός συνεργάτης τοῦ Παπαδοπούλου, εἶναι ἀνέντιμο διότι ἀποδίδει σέ κάποιο βιβλίο ἀνθελληνικές θέσεις τίς ὁποῖες ποτέ δέ σκέφτηκα. ... (ἀπάντηση σέ ἀκροατή: Ὁ Γεωργαλᾶς... ζεῖ... καί νά 'ναι καλά ὁ ἄνθρωπος καί νά ζήσει καί νά μετανοήσει πρίν φύγει ἀπό τόν κόσμο γιά τά ψέματα τά ὁποῖα λέει.) Μένει ὅμως τό κείμενο καί τό παίρνουν φοιτητές. Αὐτό γίνεται γενικά καί μέ τόν Ζώσιμο. Ὁ Βολταῖρος ἐπί παραδείγματι, τοποθετεῖται ἀρνητικά ἀπέναντι στόν Κωνσταντῖνο. Ὁ Γίββων τοποθετεῖται ἀρνητικά καί θά τό δοῦμε αὐτό στή συνέχεια. Ἀμέσως τώρα, ποιοί εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διαχρονικά καί συγχρονικά στήν ἐποχή μας, κατηγοροῦν καί ἀπορρίπτουν τόν Μέγα Κωνσταντῖνο.

Ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, τόν 19ο αἰῶνα, ὁ πρῶτος μέγας ἱστορικός μας, πολλά πράγματα πρέπει νά ἀνανεωθοῦν σήμερα, ἀλλά βασικά τό ἔργο του παραμένει πολύτιμη πηγή διότι, τό λέγω γι' αὐτούς πού ἴσως δέν τό γνωρίζουν, ὁ Παπαρηγόπουλος ἔχει ἕνα προσόν: δέ στοχάζεται κυρίως ἀλλά ἀκολουθεῖ τίς ἱστορικές πηγές. Τό ἔργο του εἶναι ἀνάπτυξη τῶν ἱστορικῶν πηγῶν. Ἄρα καί νά μή βρεῖ κανεῖς ὅλες τίς πηγές, μπορεῖ πιστότατα νά τίς μελετήσῃ ὅπως ἀποδίδονται ἀπό τόν Κωνσταντῖνο Παπαρηγόπουλο. Λέγει λοιπόν. Πρώτη ὁμάδα, πού ἐμίσησε τόν Μέγα Κωνσταντῖνο, ὡς πρόμαχο τοῦ νέου θρησκεύματος, εἶναι οἱ τοῦ ἀρχαίου θρησκεύματος ὀπαδοί. Οἱ εἰδωλολάτρες τῆς ἐποχῆς, ὅπως ὁ Ζώσιμος. Ὁ Ζώσιμος τοῦ ἀποδίδει ὅλες τίς συμφορές, κατά τόν Ζώσιμο, συμφορές τοῦ κράτους. Καί σήμερα λοιπόν ἀποδίδονται στόν Κωνσταντῖνο, ἀναπόδεικτα, ὅλα αὐτά τά ὁποῖα ἐπικαλεῖται ὁ Ζώσιμος καί οἱ νεοειδωλολάτρες. Κατά πόσον ἔχουν δίκιο, θά τό δοῦμε στή συνέχεια. Δεύτερο, ἐπιτίθενται στόν Μέγα Κωνσταντῖνο, ἀπό τόν 18ο

κυρίως αιώνα, οί όπαδοί του Διαφωτισμού. Μία γνώμη του Ζωσίμου, πού διέφυγε, τήν ύπογραμμίζω: «έγκατέλειπε τό πάτριον δόγμα καί ήσπάσθη τήν άσέβεια». Βλέπετε πόσο σχετικά εΐναι τά πράγματα. Άσέβεια εΐναι ό Χριστιανισμός. Καί ή πάτρια θρησκεία τιμάται! Βέβαια ένας έρευνητής τής ιστορίας όπως ό όμιλών, δέν άσχολεΐται μέ συναισθηματικά πράγματα. Άλλά καταλαβαΐνεται, πώς άνατρέπεται ή προοπτική καί πώς περιμένεις νά επαινέσει κάποιος τόν Κωνσταντίνο όταν έχει αϋτή τή βασική προοπτική στην προσέγγισή του. Παρόλα αϋτά, σπεύδω νά πω ότι πολλές φορές ό Ζώσιμος ή άποσιωπā σημαντικά έργα του Κωνσταντίνου ή τόν επαινεί για τίς άρετές τίς όποιες διέθετε. Ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος μιλώντας για τόν Μέγα Βασίλειο χρησιμοποιεί τήν έξής παροιμία πού ίσως εΐναι δική του: «θαυμάζει άνδρός άρετήν καί πολέμιος». Τή λεβεντιά ενός άνθρώπου τή θαυμάζει καί ό αντίπαλός του. Όταν σε επαινεί ό αντίπαλός σου σημαΐνει ότι κάτι άξίζεις. Καί δέν εΐναι λίγες οί φορές πού άναγκάζεται ό Ζώσιμος νά επαινέσει τόν Κωνσταντίνο.

Διαφωτιστές

Οί Διαφωτιστές λοιπόν, ό Γίββων, ό Βολταΐρος. Ό Βολταΐρος συνεχώς άπορρίπτει τό Βυζάντιο ό δέ Γίββων άκόμη καί στον τίτλο του βιβλίου του, ναί μέν δέν άρνεΐται ότι τό όνομα τής αϋτοκρατορίας δέν εΐναι Βυζάντιο αλλά εΐναι Νέα Ρώμη, εΐναι συνέχεια από πλευρās πολιτικής καί έδαφικής αλλά όχι καί πολιτιστικής καί πνευματικής, τής παλαιās Ρώμης, μιλεί για τήν Decline and Fall of the Roman Empire. Δηλαδή εΐναι τό κατρακύλισμα καί ή πτώση τής Ρωμαϊκής αϋτοκρατορίας. Κι αϋτό όφείλεται κατ' αϋτόν, κατά τόν Γίββωνα, στον Χριστιανισμό. Τό έργο του εΐναι σπουδαΐο, αλλά όταν έχει συγκεκριμένη προοπτική, καταλαβαΐνεται τό βασικό μειονέκτημά του. Στη διαστροφή τών πνευμάτων κατά τόν Παπαρηγόπουλο, οϋκ όλίγον συνετέλεσε καί ή παπική άρχή. Μπορεί νά εΐναι ό Μέγας Κωνσταντίνος άναγεγραμμένος εις τό άγιολόγιο του παπισμού, αλλά δέν παύει νά μισεΐται ή νά τόν άποστρέφονται οί ρωμαιοκαθολικοί έπειδή μετέφερε τήν πρωτεύουσα στη Νέα Ρώμη καί όδήγησε στην άφάνεια τήν Παλαιά Ρώμη. Άν γινότανε κάτι τώρα σε μάς, λέγω τώρα μία σκέψη, ή πρωτεύουσα νά μεταφερθεΐ στη Θεσσαλονίκη, τί θά κάναμε κύριε δήμαρχε έμεΐς, οί χαμουτζήδες, όπως μάς λένε οί βόρειοι, σ' αϋτή τή μεταβολή; Σημασία τώρα οϋσιαστικότερη έχει τό έξής: τό όνομα Κωνσταντίνος μολονότι έννοιολογικά προέρχεται από τήν έλληνική γλώσσα. Κώνστας εΐναι ή constantia εΐναι ή σταθερότης, ή δύναμη του χαρακτήρος, καί τά δύο από τό ρήμα ίσταμαι καί ίστημι, έπομένως ή προέλευση έννοιολογικά εΐναι αρχαιοελληνική, έλληνική, αλλά τό όνομα Κωνσταντίνος επεκράτησε στη Δύση. Από τό σχίσμα καί μετά, οϋδείς πάπας καί οϋδείς ήγεμόνας τής Δύσεως, έλαβε τό όνομα Κωνσταντίνος. Έγινε τό μισητότερο όνομα εις τήν Δύση έν αντιθέσει μέ τήν Άνατολή πού φθάσαμε πριν

από κάποια χρόνια από τόν ανώτατο ἄρχοντα καί ὄχι μόνο τόν πρῶην, τόν τέως βασιλέα, ἀλλά καί πρόεδρο δημοκρατίας μέχρι τούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων, νά ἔχουν ὅλοι τό ὄνομα Κωνσταντῖνος. Καί ἡ μακαρίτισσα ἡ Μαλβίνα ἡ Κάραλη, εἶπε κάποτε μέ κάποια ἀγανάκτηση, καλά βρέ παιδιά, δέν ὑπάρχει κανένας Βρασίδης, Ἐπαμεινώνδης, μόνο Κωνσταντῖνοι ὑπάρχουν. Ἔγινε τό ἀγαπητότερο ὄνομα, κι ἐπειδή ἔχω καί τόν γαμπρό μου Κωνσταντῖνο, συγνώμη γι' αὐτό πού λέγω, τό ἔζησα καί προχτές, οἱ Κωνσταντῖνοι ἔγιναν, δόξα τῷ Θεῷ, περισσότεροι ἀπό τούς Γιώργηδες καί τούς Γιάννηδες. Αὐτό σημαίνει πόσο ἀγαπήθηκε, λαογραφικά μιλῶ αὐτή τή στιγμή, πόσο ἀγαπήθηκε αὐτό τό ὄνομα.

Καί τέταρτη ὁμάδα πού στρέφεται ἐναντίον του εἶναι οἱ δυτικόφρονες οἱ ὁποῖοι, ἀκρίτως, ἀκολουθοῦν πάντοτε κάποιαν Εὐρώπη, κάποια Δύση, χωρίς νά ἐνδιαφέρονται ἄν αὐτά πού λέγονται εἶναι ὀρθά ἢ ὄχι.

Βιογραφικά στοιχεῖα

Δύο τρία βιογραφικά στοιχεῖα πρὶν προχωρήσω σέ κάποιες ἀπολογητικές θέσεις. Τό ὄνομα του ἦταν Imperator Ceasar Clavdius Valerius Constantinus Augustus – τό πλήρες ὄνομα ὅταν ἀπό τό 324 ἔγινε μονοκράτωρ. Γεννήθηκε στίς 22 Φεβρουαρίου περί τό 280. Κατ' ἄλλους λίγο ἐνωρίτερα, κατ' ἄλλους λίγο ἀργότερα. Στή Ναϊσό, εἰς τήν Νίσσα τῆς Σερβίας. Τά νεανικά του χρόνια τά πέρασε ὡς ὄμηρος εἰς τήν αὐλή τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ ἢ στήν αὐλή τοῦ συναυτοκράτορος Γαλερίου. Ὁμηρος ὥστε νά ἐμποδιστεῖ ὁ πατέρας του πού ἦταν Καίσαρ, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Χλωρός, νά ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος. Ἴσως γνώρισε τό μαρτύριο τοῦ ἀγίου Γεωργίου καί τά θαύματά του στήν Ἀνατολή, γιατί ἡ ἀγάπη του πρὸς τούς μάρτυρες πρέπει νά ἔχει κάποιο οὐσιαστικό ἔρεισμα. Ὑπῆρξε γενναῖος πολεμιστής μέ πολλά προσόντα, μέ ἡρωικό φρόνημα. Στήν ἀρχή ἐνυμφεύθη τή σεμνή Νινευίνα καί ἀπέκτησε τόν Κρίσπο, τό πρῶτο παιδί του. Γιά πολιτικούς λόγους, ὅπως καί ὁ πατέρας του, ἀναγκάστηκε νά χωρίσῃ τή Νινευίνα καί νά νυμφευθεῖ τήν κόρη τοῦ συναυτοκράτορος Μαξιμιανοῦ, τήν Φάουστα. Ἡ Φάουστα προφέρεται λατινιστί Φάουστα καί πραγματικά ἦταν ἡ Φάουστα τῆς οἰκογενείας. Ὁ Βοσταντζόγλου ἔχει γράψῃ ὁ μακαρίτης σχετικά μέ τήν Φάουστα. Ἀπέκτησε ἀπό τήν Φάουστα τρεῖς γιούς. Τόν Κωνσταντῖνο, τόν Κωνσταντῖνο καί τόν Κωνσταντῖνο πού βασίλευσαν καί οἱ τρεῖς. Βλέπετε, ὅλα τά ὀνόματα στρέφονται γύρω ἀπό τήν ἴδια ρίζα. Ὁ Διοκλητιανός ἐφήρμοσε ἕνα νέο σύστημα διοικήσεως, τήν Renovatio Imperius, τήν ἀνανέωση τῆς αὐτοκρατορίας ἀπό τό 285, τήν τετραρχία.

Ὁ Διοκλητιανός ἦταν ὁ πρῶτος Αὐγουστος καί Καίσαρ, δεύτερος Αὐγουστος θά λέγαμε, ὁ Γαλέριος. Βοηθός του στήν Ἀνατολή. Ὁ Μαξιμιανός ἐπίσης συναύγουστος, εἶχε καίσαρα τόν Κωνσταντῖνο Χλωρό, τόν πατέρα τοῦ

Κωνσταντίνου στη Νίσσα. Τό 305, τήν 1η Μαΐου, παραιτήθηκε ὁ Διοκλητιανός καί ὁ Μαξιμιανός καί ὁ Χλωρός ἀνακυρήχθηκε Αὐγουστος στήν Δύση καί ὁ Γαλέριος στήν Ἀνατολή. Ὁ Κωνσταντῖνος τότε ἐκλήθη στή Δύση, κοντά στόν πατέρα του. Τό 306 ἐπέρχεται ὁ θάνατος τοῦ Κωνσταντίου Χλωροῦ καί στίς 25 Ἰουλίου τοῦ 306, ὁ στρατός ἀνεκύρηξε τόν Κωνσταντῖνο αὐτοκράτορα.

Πρέπει νά λάβουμε ὑπ' ὄψη κάτι ἐδῶ. Δέν ὑπῆρχε κληρονομικότητα τῆς βασιλείας, ὅπως ὅλη τήν περίοδο τοῦ Βυζαντίου, τῆς Νέας Ρώμης δηλαδή, τῆς Ρωμανίας, ὅπως δέν ὑπῆρχε καί στήν ἀρχαία Ἑλλάδα. Κληρονομικοί θεσμοί δέν ὑπῆρχαν, θεσμοθετημένη κληρονομική διαδοχή. Ἀπλούστατα, ὁ στρατός ἢ σύγκλητος καί ὁ λαός μποροῦσαν νά δεχθοῦν τό γιό κάποιου νά τούς διαδεχθεῖ, ἀλλά ὄχι κληρονομικῶς δικαίωματι. Αὐτή εἶναι ἡ δημοκρατία τοῦ ἑλληνισμοῦ καί ὄχι τό ὄνομα βασιλεύς. Ἔχω πεῖ καί ἄλλες φορές σ' αὐτή τήν αἴθουσα, ἄς λέγεται ὅπως θέλει νά λέγεται, ἀρκεῖ νά ἐκλέγεται. Αὐτή εἶναι ἡ δημοκρατία.

Ὁ Κωνσταντῖνος λοιπόν ἀνακηρύχθηκε ἀπό τόν στρατό καί τήν σύγκλητο αὐτοκράτωρ. Ἀλλά καί ὁ Μαξέντιος, ὁ γιός τοῦ Μαξιμιανοῦ, τό ἴδιο ἔτος στίς 28 Ὀκτωβρίου, ἀνακηρύχθηκε καί αὐτός αὐτοκράτορας. Τό 311 ἀποθνήσκει ὁ Γαλέριος καί τόν διαδέχεται ὁ Λικίνιος πού ἔλαβε ὡς σύζυγο τήν Κωνσταντία - Κωνσταντία καί αὐτή - θετή ἀδερφή τοῦ Κωνσταντίνου. 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 312 ὁ Κωνσταντῖνος ἐνίκησε τόν Μαξέντιο - θά τό δοῦμε γιατί - στή Μιλβία, κατ' ἄλλους Μουλβία, γέφυρα. Ἡ σύγκλητος ἀνακήρυξε τότε πρῶτον Αὐγουστο τόν Κωνσταντῖνο. Τό 313 ὁ Λικίνιος ἐνίκησε τόν Μαξιμῖνο. Καί μένουν τώρα δύο Αὐγουστοί. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ πρῶτος Αὐγουστος καί ὁ Λικίνιος δεύτερος Αὐγουστος. Ἔτσι τό 313 ἐκδίδεται τό περιβόητο διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, πού θά δοῦμε πιά εἶναι ἡ σημασία του. Τό 321 ὁ Λικίνιος ἐπαναφέρει τούς διωγμούς μέ νέο διάταγμα ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἐνῶ τό 313 εἶχε ἀποφασιστεῖ, μέ πρῶτον τόν Κωνσταντῖνο, νά πάψουν οἱ διωγμοί. Ἐπέρχεται ἡ σύγκρουση μεταξύ τῶν δύο καί ἡ ἥττα τοῦ Λικινίου.

Τό 324 ὁ Κωνσταντῖνος γίνεται μονοκράτορας, ἡ αὐτοκρατορία ἀποκτᾶ ἐνότητα σέ μία ἀχανῆ ἔκταση. Ἀπό τήν Θούλην, πού μπορεῖ νά ἦταν ἡ σημερινή Ἴσλανδία, ἢ τουλάχιστον ἡ Ἴρλανδία, μέχρι τήν Περσία καί τήν Ἰνδία. Ἐπομένως γίνεται ἕνα ἐνιαῖο κράτος, μέ μία κεντρική ἐξουσία, ἕναν κεντρικό αὐτοκράτορα.

Τό 325 συγκαλεῖ τήν Ἀ' Οἰκουμενική Σύνοδο καί τό 330 ἐγκαινιάζει τή νέα πρωτεύουσα, τή Νέα Ρώμη. Στίς 22 Μαΐου τοῦ 337 πεθαίνει στό Δρέπανο τῆς Βιθυνίας - Μικρασία - πού ἦταν ἡ πόλις καταγωγῆς τῆς Ἀγίας Ἐλένης καί γι' αὐτό ὀνόμασε τήν πόλιν αὐτήν Ἐλενούπολη. Βαπτίστηκε ἀπό τόν φίλο του, Εὐσέβιο Νικομηδείας, μέ λευκή ἐσθήτα, ὡς κατηχούμενος καί μετά ἀπό λίγο ἀρρώστησε καί πέθανε σέ ἡλικία περίπου ἐξήντα ἐτῶν. Ἡ σωρός του μεταφέρθηκε καί ἐτάφη

στή νέα πρωτεύουσα, τή Νέα Ρώμη.

Κατηγορίες από τόν Ζώσιμο

Αυτά είναι τά τυπικά ιστορικά. Ὁ Κωνσταντῖνος κατηγορήθηκε από τόν Ζώσιμο γιά τή δολοφονία καί ἐξόντωση τῶν ἀντιπάλων του.

Τί μαρτυροῦν οἱ πηγές; Κάποια πράγματα τά ὁποῖα λέγονται ἀπό τούς ἀντιπάλους του, καί μάλιστα τό Ζώσιμο πού εἶναι ἡ πηγή τῶν συκοφαντιῶν κατά τοῦ Κωνσταντίνου, μένουν στό χῶρο τοῦ θρύλου. Ὅταν εἶναι κάτι ἀναπόδεικτο τό ἀναφέρει μέν ὁ ιστορικός ὅπως κάνω καί ἔγω τώρα, χωρίς ὅμως νά μπορεῖ νά στηρίξει ὁποιαδήποτε συμπεράσματα σέ ἀμέριστες ὑποθέσεις ἢ σκέψεις.

Ἡ περίπτωση τοῦ Μαξιμιανοῦ

Ἡ περίπτωση τοῦ Μαξιμιανοῦ, γιά νά μείνω σέ μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ὁ Μαξιμιανός ἤθελε νά γίνει αὐγουστος, αὐτοκράτορας καί διώχθηκε ἀπό τόν γιό του Μαξέντιο. Ἔτσι κατέφυγε στήν κόρη του, ἦταν πεθερός τοῦ Κωνσταντίνου, στήν κόρη τοῦ Φαύστα καί ζήτησε προστασία ἀπό τόν Κωνσταντῖνο. Τό 310 ὅμως ὀργάνωσε συνωμοσία καί κίνημα γιά ἀνατροπή τοῦ Κωνσταντίνου. Αὐτή ἦταν ἡ κατάσταση τῆς ἐποχῆς.

Ξέρετε, κανείς, ὅσο μέγανος κι ἂν εἶναι, δέ μπορεῖ νά πάψει νά εἶναι τέκνο τῆς ἐποχῆς του. Γι' αὐτό σᾶς εἶπα ὅτι ὅταν ἐφαρμόζεται ὁ λεγόμενος ιστορικός ἀναχρονισμός, εἶναι ἀποτυχία τῆς ιστορικῆς ἔρευνας. Ἐμεῖς θά ἐρμηνεύσουμε τά πράγματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μεθιστάμενοι σ' αὐτή τήν ἐποχή κι ὄχι μεταφέροντας τήν ἐποχή στίς δικές μας συνθῆκες σήμερα. Ὁ Μαξιμιανός διέδωσε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος φονεύθηκε στόν πόλεμο κατά τῶν Φραγκογερμανῶν στά βόρεια σύνορα, καί πῆρε ἕνα μέρος τοῦ στρατοῦ μέ τό μέρος του καί αὐτοανακηρύχθηκε αὐτοκράτορας. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέστρεψε καί ὁ Μαξιμιανός κλείστηκε στό φρούριο τῆς Μασσαλίας. Ὁ Κωνσταντῖνος τόν αἰχμαλωτίζει, τόν συγχωρεῖ ὅμως, μέ τή μεσολάβηση καί τῆς γυναίκας του τῆς Φαύστας.

Νέα συνωμοσία τοῦ Μαξιμιανοῦ καί τῆς Φαύστας τώρα, γιά νά δολοφονηθεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἀποτυγχάνει ἡ προσπάθεια. Ἡ Φαύστα τότε, ἡ Φάουστα ὅπως εἶπα τῆς οἰκογένειας, ἐνοχοποιεῖ τόν πατέρα της. Ὁ Μαξιμιανός ἀναγκάστηκε νά αὐτοαπαγχονιστεῖ, κρεμάστηκε δηλαδή, γιατί κατάλαβε ὅτι τά πράγματα ἔγιναν σκληρότερα γι' αὐτόν. Κατηγοροῦν γι' αὐτό τόν Κωνσταντῖνο. Κοιτάξτε, ὅταν κάποιος εἶναι ἀνώτατος ἄρχων, καί δέν εἶναι ἀπλῶς πολιτικά καί διοικητικά ἀνώτατος ἄρχων, ἀλλά συγκεντρώνει ὅλες τίς ἐξουσίες ὀνομάζετο Rectus Totius Omnis, δηλαδή ὁ κυβερνήτης, ὁ διοικητής ὀλοκλήρου του κόσμου. Ὁ Κωνσταντῖνος λοιπόν εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ Ἀνώτατος Δικαστής. Ἦταν

Pontifex maximus, ο ανώτατος αρχιερέυς. Αυτό δέν τά μετέφερε ο ίδιος στον έαυτό του, τά βρήκε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Έπομένως, πάσα πράξις έπρεπε νά δικαστεί από τον ανώτατο δικαστή. Ο όποιος βέβαια περιστοιχίζετο από τον στρατό αλλά στά πολιτικά πράγματα από την σύγκλητο. Δέν είναι λοιπόν δυνατόν νά αποδίδουμε μονομερώς την εύθύνη, όπως όταν κανείς είναι πρόεδρος της δημοκρατίας και υπογράφει θανατική ποινή ή όποια όρίζεται από τό δικαστήριο, είναι υποχρεωμένος νά τό πράξει. Άν άρνηθεί ο ανώτατος άρχων, βασιλιάς παλαιότερα, πρόεδρος της δημοκρατίας, νά δεχθεί αυτό που προτείνει ή δικαστική έξουσία καταλαβαίνετε ποιές έπιπτώσεις θά γίνουν.

Ή περίπτωση του Βασιανού

Δεύτερο, ή περίπτωση του Βασιανού. Θ' άποφύγω τίς λεπτομέρειες, διότι, εις την στάση του Βασιανού, κι έδώ ο Κωνσταντίνος έδειξε μεγαθυμία κι όταν άποκαλύφθηκε ή συνωμοσία - πάλι συνωμοσία - έναντίον του ανωτάτου άρχοντος, ο Βασιανός έξετελέσθη μέ την έφαρμογή των νόμων του κράτους. Είναι δυνατόν λοιπόν, έν ψυχρώ, νά άποδοθεί ή κατηγορία στον Κωνσταντίνο και νά θεωρηθεί δολοφόνος; Κάθε ανώτατος άρχων τότε θά έπρεπε νά όνομάζεται δολοφόνος, έκτός και άν ο ανώτατος άρχων χρησιμοποιεί τους νόμους. Άλλά ή Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία γι' αυτό κατόρθωσε τόσα χρόνια νά έπιβιώσει· δέν ένεργοϋσε κατ' αυτόν τον τρόπο.

«Τούτω Νίκα» Περίπτωση του Μαξεντίου

Χαρακτηριστική είναι ή περίπτωση του Μαξεντίου, του κουνιαδου του Κωνσταντίνου. Ο Μαξέντιος έπεθύμησε νά γίνει ο μόνος αυτοκράτορας και έστράφη κατά του Κωνσταντίνου επικαλούμενος τον θάνατο - την δολοφονία κατ' αυτόν - του πατέρα του, του Μαξιμιανού. Διατάζει την καταστροφή των άγαλμάτων του Κωνσταντίνου. Ο Κωνσταντίνος μέσω των Άλπεων έρχεται στην Ίταλία και συναντώνται οι δύο στρατοί στην ίδια γέφυρα του Τίβερη, δύο χιλιόμετρα έξω από τή Ρώμη. Έδώ έμφανίζεται ή γνωστή θεοσημία, όπως τό περιγράφει ο ιστορικός Ευσέβιος, κατά τό άπομεσήμερο. Βλέπει δηλαδή στον ούρανό τον Σταυρό και τά γράμματα που έλεγαν «Τούτω Νίκα», όχι δηλαδή «Έν Τούτω Νίκα». Μέ αυτό τό σύμβολο θά μπορείς νά νικᾷς, ᾗς νικᾷς. Ο Λακτάντιος παραθέτει τό κείμενο εις τά Λατινικά. Και λέει πάλι ότι ήταν Σταυρός, ότι τό είδε σέ ένύπνιον ο Κωνσταντίνος, βλέπετε υπάρχουν διάφορες έκδοχές, και είπε ότι τά γράμματα ήσαν In Hoc Vincas, Έν τούτω, έδώ, δηλαδή, υπάρχει τό In. Έν αυτό, δηλαδή, νά νικᾷς. Ο Άγιος Άρτέμιος και ο στρατός, υπάρχουν σχετικές πηγές, έβεβαίωσαν πως τό είδαν και αυτοί τό σύμβολο, άρα τό είδε ολόκληρος ο στρατός και όχι μόνον ο Κωνσταντίνος. Γεγονός είναι ένα. Είτε ως ένύπνιον τό είδε, είτε μέρα μεσημέρι στον ούρανό, σημασία έχει ότι από τότε ο Κωνσταντίνος

κατασκευάζει τό λάβαρο τοῦ Σταυροῦ μέ τό μονόγραμμα, τό Χριστόγραμμα ΧΡ, Χριστός. Σέ ἕνα στεφάνι. Καί εἰς τίς ἀσπίδες τῶν στρατιωτῶν ἐμφανίζεται τό μονόγραμμα.

Ὁ Ζώσιμος ἀποσιωπᾷ τό γεγονός, ἐνῶ θά μπορούσε νά τό διαψεύσει, ἀλλά δέ μπορεῖ. Ἀποσιωπᾷ τό γεγονός ὅπως καί ἄλλοι παγανιστές συγγραφεῖς. Τό ἐπιβεβαιώνουν ὅμως μεταγενέστεροι ἱστορικοί, ὁ Φιλοστόργιος, ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος, ὁ ἠσυχαστής τοῦ 14ου αἰῶνος. Ὁ δέ Σωζομενός, ἱστορικός τοῦ 5ου αἰῶνος, ἕναν αἰῶνα μετά τόν Κωνσταντῖνο μαζί μέ τόν Σωκράτη τόν σχολαστικό, λέγει ὅτι οἱ λέξεις «Τούτῳ Νίκα» ἦσαν ἄγγελοι. Ὅπως τό ἀστέρι τῆς Βηθλεέμ, κατά τόν Ἱερό Χρυσόστομο, ἦταν ὑπερφυές θαῦμα, δηλαδή ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τό ἴδιο καί ὁ Σωζομενός, τό ἐρμηνεύει μέ τό δικό του τρόπο. Στίς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 312 γίνεται ἡ μάχη. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε 25.000 στρατό, ὁ Μαξέντιος 100.000 καί κυριολεκτικά συνετρίβη ὁ στρατός τοῦ Μαξεντίου. Σπάζει μία γέφυρα τοῦ Τιβέριου ποταμοῦ καί πολλοί στρατιῶτες πέφτουν στό ποτάμι καί πνίγονται καί μαζί τους καί ὁ Μαξέντιος. Πάλι κατηγοροῦν τόν Κωνσταντῖνο. Ἐμένα μέ ἐνδιαφέρει στήν ἔρευνά μου ὁ ὄρος πού χρησιμοποιεῖται: «δολοφόνος ὁ Κωνσταντῖνος». Ξέρετε τί σημαίνει δολοφόνος. Νά πεῖτε ὅτι μέ τόν τρόπο πού ἐπετέθη κατόρθωσε κλπ νά πέσει ὁ Μαξέντιος στό ποτάμι καί νά πνιγεῖ, ἐντάξει τό δέχομαι. Ἀλλά δολοφόνος ἀπό ποῦ ὡς ποῦ; Ὅταν εἶναι μία μάχη κατά τήν ὁποία ἀντιμετωπίζεται στάσις, ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος. Τρία χρόνια μετά ὁ Κωνσταντῖνος ἔχτισε τή Θριαμβική Ἀψίδα ἡ ὁποία ὑπάρχει μέχρι σήμερα στή Ρώμη. Τώρα μία ἀντίφαση, στούς ἀντιπάλους του Κωνσταντίνου εἶναι ὅτι δέν κατεδίκησε κανένα στρατιώτη τοῦ ἀντιπάλου στρατεύματος. Δέν ἐφήρμοσε κανένα μέτρο ἐναντίον τους. Καταλαβαίνετε λοιπόν ποιές ἀντιφάσεις ὑπάρχουν εἰς τήν κρίση τοῦ Κωνσταντίνου.

Κρίσπος - Φαύστα

Χαρακτηριστικότερες ἀπό αὐτές - νά ὀλοκληρώσω αὐτές τίς ἀναφορές - εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ γιοῦ του τοῦ Κρίσπου καί ἡ περίπτωση τῆς Φαύστας, τῆς δεύτερης συζύγου του. Τό 316 γιόρταζε τά δέκα χρόνια τῆς ἀνόδου του εἰς τόν θρόνο, στά ἀνάκτορα. Καί ἐξαπλώνεται αὐτόματα ἡ εἶδηση ὅτι συνελήφθη ὁ Κρίσπος καί ἐφυλακίσθη εἰς τήν φυλακήν τῆς Πόλας εἰς τήν Ἴστρια - ἀπό ἐκεῖ κατήγετο ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας καί ἡ οἰκογένειά του, τήν Ἴστρια. Ὁ Κρίσπος ἦταν ἕνας σοβαρός καί ἀξιοπρεπής νέος μέ πολλά ἠγετικά χαρίσματα. Δεκαεπτάχρονος, εἶχε περιβληθεῖ ἀνώτατα στρατιωτικά ἀξιώματα καί ἦταν μάλιστα καί ἀρχηγός τοῦ στόλου τῆς αὐτοκρατορίας.

Μή σᾶς φαίνεται περίεργο. Ὁ Γκουαρνέ τῆς Ἰωσηφίνας, ὁ θετός γιός τοῦ Ναπολέοντος, δεκαέξι χρονῶν πῆγε νά καταλάβει τά Ἐπτάνησα μέ τούς

δημοκρατικούς Γάλλους. Έδω φαίνεται τό μίσος τῆς Φαύστας. Ὁ Κρίσπος ὑπερτεροῦσε ἔναντι τῶν τριῶν δικῶν της γιῶν. Ἐτίθετο θέμα διαδοχῆς. Ἐπίσης ἡ ἁγία Ἐλένη, ἀγαποῦσε τόν Κρίσπο γιά τά προσόντα, τῆς θύμιζε τόν γιό της στά νεανικά του χρόνια. Γίνεται μία σατανική ἐνέργεια. Ἐνα μήνα πρίν ἀπό τόν θάνατο τοῦ Κρίσπου ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε ἐκδώσει ἕνα νόμο ἔναντίον τῆς μοιχείας. Μοιχεία μέ ἔγγαμη γυναίκα, ὄχι ἀπλῶς πορνεία. Ἡ τιμωρία ἦταν ὁ θάνατος. Μέ ψευδομάρτυρες κατηγορήθηκε ἀπό τήν Φαύστα ὁ Κρίσπος, πρῶτον γιά συνωμοσία ἔναντίον τοῦ Κωνσταντίνου καί δεύτερον ὅτι τῆς ἐπετέθη, στή μητριά του δηλαδή, μέ ἀνήθικους σκοπούς. Ὁ Ζώσιμος, προσέξτε, ὁ εἰδωλολάτρης ἱστορικός, καί ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς τόν δωδέκατο αἰῶνα δέχονται ὡς ἀβάσιμες τίς πληροφορίες καί ὄλοι οἱ σοβαροί ἐρευνητές δέχονται ὅτι αὐτά μένουν στό χῶρο τοῦ θρύλου. Δέν μπορεῖ νά συναγάγει κανεῖς σοβαρά συμπεράσματα. Τό δίλημμα πού εἶχε ὁ Κωνσταντῖνος σέ αὐτή τήν περίπτωση ἦταν ἀνάλογο ἐκείνου ἑνός μεγάλου νομοθέτη τοῦ ἑλληνισμοῦ. Τόν ἔβδομο αἰῶνα ὁ Ζάλευκος – Ζάλευκος σημαίνει Πάλευκος, ὅμως λέμε ζάπλουτος (παρακαλῶ ὄσους δέν τό ξέρουν νά μή λένε ζάμπλουτος – ζά σημαίνει πάρα πολύ, ζάπλουτος καί ζάλευκος). Ὁ Ζάλευκος εἶναι σύγχρονος τοῦ Χαμουραμί, ἡ Χαμουράμπι καί ἐκδίδει τήν πρώτη ἑλληνική νομοθεσία – εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ Σόλωνος. Εἶχε λοιπόν ἕνα νόμο πού ἔλεγε: ὁ κατηγορούμενος καί συλλαμβανόμενος γιά μοιχεία καταδικάζεται μέ τήν ἐξόρυξη τῶν δύο ὀφθαλμῶν. Ὁ πρῶτος πού συνελήφθη γιά μοιχεία ἦταν ὁ γιός τοῦ Ζάλευκου.

Ἔρχεται λοιπόν ὁ βασιλεύς, ὅπως ὁ Κωνσταντῖνος ἀνώτατος δικαστής, νά δικάσει. Τί νά κάνει; Νά τυφλώσει τό γιό του πού ὁ στρατός τόν ἤθελε ὡς διάδοχό του καί ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου; Ρωτάει λοιπόν σοφότατα ὁ Ζάλευκος τήν σύναξη: πόσα μάτια ἀπαιτεῖ ὁ νόμος στήν περίπτωση αὐτή ὡς τιμωρία; Καί τοῦ εἶπαν δύο. Ε, λέει, ἕνα μάτι τοῦ γιοῦ μου καί ἕνα μάτι δικό μου. Τυφλώθηκε καί αὐτός κατά τό ἕνα μάτι γιά νά μήν καταδικάσει μέ τήν ἐξόρυξη τῶν δύο ὀφθαλμῶν τό γιό του.

Αὐτό τό ἐπικαλούμεθα συνήθως, ὁ Δημινιάτης καί ὁ Κωνσταντῖνος Καλλίνικος γιά νά δικαιώσουν τήν περί ἱκανοποιήσεως τῆς θείας δικαιοσύνης θεολογική, δυτική, παπική δηλαδή θεωρία – ἀλλά αὐτό εἶναι ἄλλου παπᾶ εὐαγγέλιο καί ἄλλο θέμα.

Δέν ἐκτελεῖ τόν Κρίσπο, ἀπλῶς τόν φυλακίζει ὁ Κωνσταντῖνος. Ὁ νέος ἐκτελέστηκε μέ ἄγνωστο τρόπο καί δέν βρέθηκε διάταγμα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πού νά καταδικάζει τόν Κρίσπο σέ θάνατο, ὅπως ἔπρεπε νά ὑπάρχει. Οἱ ἱστορικοί μᾶς λέγουν ὅτι ἡ μόνη πού μποροῦσε νά χρησιμοποιοῦσε τήν σφραγίδα τοῦ αὐτοκράτορος ἦταν ἡ γυναίκα του ἡ Φαύστα καί σ' αὐτήν ἀποδίδεται ἡ δολοφονία. Ἡ ἀπάντηση λοιπόν εἶναι ἀδύνατη καί ἀνεύθυνη καί πρὸς πάσα κατεύθυνση. Ἡ Ἐλένη ἐπέστρεψε ἀπό τή Ρώμη καί πληροφορήθηκε τή συνωμοσία τῆς Φαύστας καί

ἀπεκάλυψε τὰ πράγματα στὸν Κωνσταντῖνο. Ὁ Κωνσταντῖνος τότε διέταξε τὴν σύλληψη τῆς Φαύστας. Ὁ Ζώσιμος αὐθαίρετα λέει ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος διέταξε νὰ πνιγεῖ ἡ Φαύστα στὸ λουτρό μὲ καυτό νερό. Προχθές μοῦ ἔστειλαν ἕνα ἄρθρο – θὰ τὸ ἐπικαλεστῶ γιὰ ὀλίγο στὴ συνέχεια – πού ἐπαναλαμβάνει ἕνας ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὰ ὅσα γράφει ὁ Ζώσιμος. Χωρὶς καμία ἄλλη πηγή, χωρὶς διασταύρωση τῆς πληροφορίας. Ἀναπαράγεται λοιπὸν αὐτὴ ἡ κρίση ἀναπόδεικτα. Ἀλλὰ τὸ μῦθο τοῦ Ζωσίμου καταρρίπτει ὁ Ἱερώνυμος. Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας (366 – 419 μ.Χ). Ἄριστος ἑλληνιστῆς, εἶχε ζήσει κοντὰ σὲ πατέρες στὴν ἀνατολή καὶ μάλιστα κοντὰ στὸν Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο – ἀνατολικὸς, Μέγας Βασίλειος, Ἰωάννης Χρυσόστομος, ἀνήκουν στὴν ἴδια ὁμάδα ἀπὸ πλευρᾶς Ὁρθοδοξίας – ἔζησε ὁ Ἱερώνυμος τὰ γεγονότα, καὶ αὐτὸς παρέχει τὴν πληροφορία ὅτι ὁ θάνατος τῆς Φαύστας ἐπῆλθε τρία ἢ τέσσερα ἔτη μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κρίσπου. Πῶς εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ συνδέονται, καὶ μάλιστα ἄμεσα, τὰ δύο γεγονότα; Ἀκόμη καὶ ὁ ἱστορικὸς Γίββων εἰς τὴν ἱστορία του καταθέτει τὴν ἀμφισβήτησή του γιὰ ἕνα τέτοιο θάνατο τῆς Φαύστας. Καὶ ὁ Παπαρηγόπουλος ἐπίσης ἀπορρίπτει μίαν τέτοια θεωρία. Τίς περιπτώσεις λοιπὸν, κυρίως, τοῦ Κρίσπου καὶ τῆς Φαύστας, καλύπτει θρύλος.

Ἡ στάση τοῦ Μ. Κωνσταντῖνου ἔναντι τῆς εἰδωλολατρίας

Ποιὰ ἦταν ἡ στάση τώρα τοῦ Κωνσταντῖνου ἔναντι τῆς εἰδωλολατρίας. Ἐνα χρόνο μετὰ τὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας τὸ 326, ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται στὴ Ρώμη γιὰ νὰ γιορτάσει τὰ εἰκοσάχρονα τῆς Βασιλείας του, τὰ δεύτερα δεκενάλια. Κλήθηκε στὸ Καπιτώλιο νὰ συμμετάσχει σὲ μίαν στρατιωτικὴν, εἰδωλολατρικὴν γιορτὴ καὶ νὰ προσφέρει τίς νενομισμένες θυσίαι. Ἀρνήθηκε. Καταλαβαίνετε, ἔπεσε ὡς κεραυνὸς ἐν αἰθρία ἡ ἄρνηση τοῦ αὐτοκράτορος νὰ τελέσει τὰ καθήκοντά του ὡς ἐθνικός, ὡς εἰδωλολάτρης αὐτοκράτορας. Μάλιστα πρέπει νὰ ξέρουμε, θὰ τὸ πῶ παρενθετικά, γιὰτὶ ἐδιώκετο ὁ Χριστιανισμὸς, κυρίως τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες; Ἀλλὰ δὲν σταμάτησαν ποτέ οἱ διωγμοὶ αὐτοί, μέχρι σήμερα. Ἐδιώκετο διότι δὲν ἀπεδέχετο ἄλλες θεότητες. Ἡ φράσις τῆς λειτουργίας: «εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός», κατὰ τοὺς μεγάλους λειτουργιολόγους, εἰσῆλθε εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἤδη ἀπὸ τὸν πρῶτον αἰῶνα. «Εἷς Ἅγιος», ἦταν ἀπάντηση στοὺς Ἑβραίους· ἕνας εἶναι ὁ Ἅγιος πού ἀγιάζει, ὁ Τριαδικὸς Θεός. «Εἷς Κύριος», ἕνας βασιλιάς, ἕνας αὐτοκράτορας, ἀπευθύνεται στοὺς Ρωμαίους. Ἐνας εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ βασιλιάς ὁ δικὸς μας. Κι αὐτὸ τὸ ἐπαναλαμβάνει τὸ 160 περίπου στὴ δίκη του, ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ἐπίσκοπος Σμύρνης. Τί τοῦ εἶπε ὁ Στάτιος ὁ Κονδράτιος, ὁ διοικητὴς τῆς Σμύρνης; «Ὡμοσον τοῦ Καίσαρος Τίτου». Θυσίασε στὸ ἄγαλμα τοῦ Καίσαρα. Διότι ὁ Καίσαρ ἦταν Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς.

Τιμοῦσαν τὸ πνεῦμα τοῦ Καίσαρος καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Ρώμης, μὲ ἀγάλματα μὲ

θυσίες, έτιμῶντο ὡς θεότητα. Ἄρα δέν θά εἶχε ἀντίρρηση ἡ Ρώμη οἱ Χριστιανοί νά εἰσαγάγουν μία νέα θεότητα εἰς τήν πανσπερμία τῶν θεοτήτων – ὁ Ὀράτιος ἔλεγε τήν ἐποχή αὐτή «ὑπάρχουν περισσότεροι θεοί ἀπ' ὅσον ἄνθρωποι» – ὁπότε δέ θά ἤρνεῖτο ἡ Ρώμη ἐάν πρῶτα ἐδέχοντο τή θεότητα τοῦ Καίσαρος καί τῆς Ρώμης. Γι' αὐτό ἐδιώκοντο οἱ Χριστιανοί. Ἦταν ἀπηγορευμένη ἐταιρεία – ὁμάδα διότι δέν ἐδέχετο «οὔς ἡ πόλις», γιά νά ἐπαναλάβω τό Σωκράτη, «οὔς ἡ πόλις ἐνόμιζε θεούς», κατά νόμον ἐδέχετο ὡς θεότητες. Αὐτό λοιπόν λειτουργεῖ μ' ἕναν τρόπο περιέργο στή συνείδηση τῶν εἰδωλολατρῶν ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ πού ἐτιμᾶτο ὡς θεός – καί ὁ Κωνσταντῖνος μέχρι τότε ἐτιμᾶτο – ἀρνεῖται νά προσφέρει τά νενομισμένα ὅπως ἐπέβαλε ἡ θρησκεία τῆς Ρώμης. Ὑστερα ἀπ' ὅσα εἶχε βιώσει εἰς τήν Σύνοδο τῆς Νικαίας, δέν μπορούσε νά δεχθεῖ ὅλα αὐτά.

Ἐπίσης κατά τόν Ζώσιμο, προκάλεσε τό μίσος τῶν εἰδωλολατρῶν, οἱ ὁποῖοι γιά νά τόν ἐκδικηθοῦν καί νά τόν προσβάλουν, ἐβεβήλωσαν τά ἀγάλματά του. Δηλαδή χρησιμοποίησαν κάθε μέσο κατά τοῦ προσώπου στά ἀγάλματα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντῖνου, ἀλλά ἐκεῖνος, εἰρηνικότατα, ὅταν τοῦ εἶπαν τί εἶχε γίνει, ἔπιασε τό πρόσωπό του καί εἶπε «εὐτυχῶς ἐγώ δέ βλέπω κανένα τραῦμα στό πρόσωπό μου». Δέν καταδίωξε τούς εἰδωλολάτρες, ἀλλά οὔτε καί τήρησε ιδιαίτερα φιλική στάση ἀπέναντί τους. Μέ ἐπιστολές του συμβούλευε τούς κατοίκους τῆς χώρας καί τῶν περιοχῶν πού ὑπῆρχαν εἰδωλολάτρες νά στραφοῦν πρὸς τή χριστιανική πίστη. Πῶς εἶναι δυνατόν νά τόν ἀγαπήσουν οἱ ἐθνικοί; Αὐστηρότητα ἔδειξε μόνον πρὸς τούς αἰρετικούς. Γι' αὐτό πότε ἐξόριζε τό Μέγα Ἀθανάσιο, πότε ἐξόριζε τόν Ἄρειο. Διότι ἕνας ἄρχοντας, γιά νά καταλαβαίνουν οἱ διοικοῦντες, ἐνδιαφέρεται σέ κάθε ἐποχή γι' αὐτό πού λέει ἡ λαϊκή φράση: ἡσυχία, τάξη καί ἀσφάλεια. Ἦθελε δηλαδή νά ἀποφύγει τίς ἄκαιρες διενέξεις καί τίς συγκρούσεις. Γι' αὐτό καί ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, γιά νά προφυλαχθεῖ κατά πολλούς ἱστορικούς, ἐπειδή τόν ἀπειλοῦσαν μέ δολοφονία οἱ Ἀρειανοί, ἐστάλη εἰς τήν Δύση. Ἐξόριστος στή Ρώμη, 335-36, καί στά Ρέμιδα τό σημερινό Πρίρ, τή γενέτειρα τοῦ Μάρξ. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐστάλη ὁ Μέγας Ἀθανάσιος καί μετέφερε τό μοναχισμό τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καί τοῦ ἁγίου Παχωμίου, τό κοινοβιακό μοναστήρι. Δέν ἀδίκησε τήν ἐθνική θρησκεία. Κατά τόν Ζώσιμο ἐπέβλεψε τήν ἀνοικοδόμηση ἐθνικῶν ναῶν.

Ἡ συνάδελφος στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν στή Φιλοσοφική, ἡ κυρία Πολυμνια Ἀθανασιάδη, ἔχει μία σπουδαία ἐργασία εἰς τήν ὁποία λέει ὅτι ἀμέσως μετά τή Νίκαια ὁ Κωνσταντῖνος χρηματοδότησε, ὡς ἀρχηγός τοῦ κράτους, τέσσερις ναούς. Δύο εἰδωλολατρικούς καί δύο χριστιανικούς. Δηλαδή προσπαθοῦσε νά τηρήσει τήν ἰσορροπία καί νά ἐξασφαλίσει τήν ἰσότητα καί ἐνότητα τῶν πολιτῶν. Ἐπίσης χρηματοδότησε τούς ναούς τῆς ἁγίας Ἐλένης, τήν Ἐκατονταφυλιανή τῆς Πάρου, τούς ναούς ἐκεῖ πού βρίσκονται καί σήμερα στά Ἱεροσόλυμα, στή Βηθλεέμ, στό Σταυροβούνι, στή σκῆτη πού μετέφερε ἡ ἁγία Ἐλένη μεγάλο τμήμα τοῦ Τιμίου

Σταυροῦ καί οὕτω καθεξῆς. Συγχωρήστε με, βλέπω σ' αὐτό τό ἄρθρο, καί δέ θά τό διαβάσω ὀλόκληρο, καί πολλοί νεοπαγανιστές μᾶς κατηγοροῦν λέγοντας «δέν εἶναι Τίμιος Σταυρός αὐτό, ἀλλά δάσος ὀλόκληρο». Μή νομίσητε ὅτι ὅποιος ἔχει Τίμιο Ξύλο εἶναι ἀπευθείας ἀπό τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Ἔχουμε τά λεγόμενα κατασκευαζόμενα φυλαχτά, μέ τό ἄγγιγμα τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων καί μέ τό ἄγγιγμα τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, τό ξύλο ἀγιάζεται καί λέγεται καί αὐτό Τίμιο Ξύλο ἀλλά δέν ἀνήκει στό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Προσέξτε τώρα. Ἄλλο στή Μονή Ξηροποτάμου καί στή Μονή Σταυροβουνίου στήν Κύπρο πού ὑπάρχει μεγάλο τμήμα τοῦ Σταυροῦ. Δέν εἶναι λοιπόν πολλοί σταυροί πού κόπτονται, ἀλλά μέ αὐτόν τόν τρόπο παράγονται φυλαχτά πού ἔχουν ἄμεση σχέση ἐξ ἐπαφῆς μέ τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά καί ὁ πατέρας τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε εὐνοήσει τούς Χριστιανούς μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν ἐφήρμοζε τά διωκτικά διατάγματα τοῦ Διοκλητιανοῦ ἀπέναντί τους. Τήν ἴδια πολιτική ἀκολούθησε καί ὁ Κωνσταντῖνος.

Ὁ Κωνσταντῖνος συνέβαλε στή νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐνα τεράστιο ἐγκληματικό λάθος - μακάρι νά ὀφείλεται σέ ἄγνοια - εἶναι τό διαθρυλούμενο καί ἐπαναλαμβανόμενο πολλάκις ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀνεκήρυξε ἐπίσημη θρησκεία τό Χριστιανισμό - ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Αὐτό θά γίνει στίς 28 Φεβρουαρίου τοῦ 380 ἀπό τόν Ἰσπανικῆς προελεύσεως καί θερμόαιμο αὐτοκράτορα τόν Θεοδόσιο τόν Α', ἀλλά ὄχι ἀπό τόν Κωνσταντῖνο. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐξησφάλισε ἐλευθερία σέ κάθε θρήσκευμα, ὁπότε καί οἱ Χριστιανοί ἀπέκτησαν τό δικαίωμα νά λατρεύουν ἐλεύθερα τό Θεό τους. Ὅχι ὅτι ὁ Χριστιανισμός ἀνακηρύχθηκε ἐπίσημη θρησκεία τοῦ Κράτους. Αὐτό εἶναι τεράστιο ἱστορικό λάθος καί ψέμα συγχρόνως. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παπαρηγόπουλος λέγει ὅτι «πρός τόν Χριστιανισμό ὁ Κωνσταντῖνος ἠδύνατο νά πολιτευτεῖ καί ἄλλως ἢ ὅπως ἐπολιτεύθη, ἠδύνατο νά μήν προστατεύσει καί νά τόν καταδιώξει». Ἄρα μόνο σέ μεταφυσικές, κυρίως ὑπερφυσικές παρεμβάσεις μέσα στήν καρδιά τοῦ Κωνσταντίνου βλέπει ὁ Παπαρηγόπουλος τήν στάση του ἔναντι τῶν Χριστιανῶν. Καί κάτι σημαντικό. Κανείς πολιτικός δέν στηρίζεται ποτέ εἰς τήν μειοψηφία ἀλλά πάντα στήν πλειοψηφία. Εἴτε γιά νά ἐπιτύχει στίς ἐκλογές εἴτε γιά νά ἐπιτύχει τούς δικούς του στόχους. Καί ἡ ἐποχή πού ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μέχρι τήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο πού δείχνει τό ἐνδιαφέρον του γιά τόν Χριστιανισμό, ποιός ἦταν ὁ ἀριθμός τῶν Χριστιανῶν στήν Αὐτοκρατορία; Ὁκτώ μέ δέκα τοῖς ἑκατό. Αὐτό τό μαρτυρεῖ σέ μία σπουδαιότατη ἐργασία τοῦ ὁ Ἄντολφ φόν Χάρμερ, ἕνας μέγας ἱστορικός φιλευθέρας ἰδεολογίας εἰς τήν Εὐρώπη, εἰς τήν Γερμανία «Ἡ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ κατά τούς πρώτους αἰῶνες». Ὁκτώ μέ δέκα τοῖς ἑκατό. Μειοψηφία ἦσαν αὐτή τήν ἐποχή οἱ Χριστιανοί.

Ἐπίσης ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, γιά μένα, καί μόνο γι' αὐτό εἶναι Μέγας καί ἅγιος τῆς ἐκκλησίας. Ἄγιος σημαίνει ὅτι ἔχει τή Χάρη τοῦ Θεοῦ μέσα

του, αυτό σημαίνει· όχι αλάθητος. Έχει τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, ζωντανή καί αἰσθητή. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος αὐτοκαταργήθηκε σέ κάποια στιγμή ὡς αὐτοκράτωρ, δεχόμενος τόν δημοκρατικότερο θεσμό τῆς Ἱστορίας πού εἶναι ἡ Σύνοδος, τό Συνοδικό σύστημα. Τό 311 καί ἐν συνέχεια 313 - 14 ξέσπασε μία μεγάλη διένεξις, γιά τό σχίσμα τῶν Δονατιστῶν. Μάλωναν μεταξύ τους οἱ Χριστιανοί πού ἀνήκαν στόν Δονάτο καί οἱ ἄλλοι στόν νόμιμο ἐπίσκοπο σέ ποιόν ἀνήκουν οἱ ναοί καί οἱ περί τούς ναούς τίτλοι καί τά ἀγροτεμάχια. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πού ἔπρεπε νά δικάσει τήν ὑπόθεση, αὐτοκαταργεῖται ἀπό «Ύψιστος Δικαστής» καί λέγει εἰς τόν Μιλτιάδη - Ἑλληνα - ἐπίσκοπο Ρώμης, τῆς Παλαιᾶς Ρώμης : «ἔχετε σύλλογο, δικᾶστε μέ τόν συνοδικό σύλλογο». Ἔτσι φθάσαμε στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο. Ὅταν λέμε δέ ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦταν πρόεδρος τῆς Συνόδου - μέ συγχωρεῖτε ἀλλά δέν ξέρω γράμματα, νά διαβάσω τά κείμενα - ὁ καθηγητής Βλάσιος Φειδᾶς, συνάδελφός μας ἔχει δημοσιεύσει ἕνα βιβλίο γιά τήν προεδρία τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οἱ πηγές μᾶς λένε, ἀναλυόμενες κριτικά ἀπό τόν κύριο Φειδᾶ καί ἀπό ἄλλους ἐπιστήμονες, τελευταῖος εἶναι αὐτός πού γράφει ὁ κύριος Φειδᾶς, ὅτι πρόεδρος ὑπῆρξε ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος.

Ἄλλο ὁ πρόεδρος πού συντονίζει τίς συζητήσεις καί ἄλλο ὁ συγκαλέσας τή Σύνοδο. Μόνο ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε δικαίωμα νά δώσει ἄδεια στούς ἐπισκόπους ἀπό ὄλο τό μῆκος καί πλάτος τῆς αὐτοκρατορίας νά κινηθοῦν πρός τήν πρωτεύουσα καί μάλιστα ἐδῶ πρός τή Νίκαια τῆς Βιθυνίας. Ξέρετε αὐτό καί ἐπί Ἰουστινιανοῦ ἰσχύει καί ἐπί Παλαιᾶς Ρώμης ἴσχυε καί ἐπί Κατοχῆς. Μποροῦσε νά κυκλοφορήσει κανεῖς ἂν δέν εἶχε ἄδεια τῆς γερμανικῆς διοικήσεως καί στή Σοβιετική Ἑνωση μποροῦσε νά πεῖ κανεῖς «πετάγομαι μέχρι τή Ρώμη γιά ψώνια» ἂν δέν εἶχε ἄδεια τῆς ἀστυνομίας; Διότι ἐφοβοῦντο στάση, ἐξεγέρσεις. Αὐτό ἴσχυε πολύ περισσότερο στήν ἀχανῆ Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὅμως καί οἱ μετέπειτα αὐτοκράτορες δίνει τήν ἄδεια νά συκληθεῖ ἡ Σύνοδος. Προσφωνεῖ τούς Πατέρες τῆς Συνόδου σέ ἄπταιστα ἑλληνικά, ἦταν ἐγκρατέστατος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καί ἐν συνέχεια ἀποσύρεται καί τό ἔργο τῆς Συνόδου διεξάγεται ἀπό τούς ἁγίους Πατέρες μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ Ἀλέξανδρος Θεσσαλονίκης, ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, διάκονος ἀκόμη ὁ Μέγας Ἀθανάσιος - καταλαβαίνετε γιά ποιᾶ πρόσωπα μιλοῦμε. Ἀλλά δέν ὑπῆρξε πρόεδρος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὅπως θά συμβεῖ καί στή μετέπειτα ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Θά μοῦ πεῖ κανεῖς, συζητήσεις, ἐπηρεασμοί εἰς τά μετόπισθεν μποροῦσαν νά ὑπάρχουν πάντοτε. Ἀλλά ὅταν στίς Οἰκουμενικές Συνόδους μποροῦσαν νά ὑπάρχουν ἅγιοι, ἔτοιμοι νά θυσιαστοῦν γιά τήν πίστη τοῦ Θεοῦ, οὐδεμία ἐπιρροή εἶναι δυνατή. Αὐτό εἶναι τό

πρόβλημα σήμερα. Μπορεί νά συγκληθεῖ Οἰκουμενική Σύνοδος; Ἄν δέν ἔχουμε θεουμένους, δέ μποροῦμε νά ἔχουμε Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἦ, ἂν δέν ἔχουμε ἐπισκόπους πού ἀγωνίζονται γιά τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ καί ἀκολουθοῦν τούς ἁγίους τοὺς θεουμένους, διαφορετικά ὅποια Σύνοδος πού θά γίνει στό μέλλον πού θά διεκδικήσει τόν τίτλο Πανορθόδοξου καί Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί θά ἐναντιώνεται εἰς τόν λόγο καί τήν πολιτεία καί τήν πράξη τῶν θεουμένων, δηλαδή τῶν ἁγίων, θά ἀποδειχθεῖ καί εὐχομαι νά μή γίνει αὐτό, ψευδοσύνοδος, ληστρική σύνοδος. Ἐπίσης, ἀπό ἐλληνολάτρης ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔγινε πραγματικά πιστός εἰς τόν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἐγινε ὑπέρμαχος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὅπως ἀποδεικνύει ἤδη τό 313 μέ τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, χωρίς, ὅπως εἶπα, νά διακηρύξει ἐπίσημη καί μοναδική θρησκεία τόν Χριστιανισμό.

Τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων

Τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, ὁ Λακτάντιος τό περιέχει στό ἔργο του καί ὁ Εὐσέβιος εἰς τήν Ἱστορία του. Τί περιεῖχε τό διάταγμα. Παρεῖχε ἐλευθερία λατρείας. Γενικά, σέ κάθε θρησκεία. Κατήργησε τούς νόμους οἱ ὁποῖοι ἴσχυαν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καί οἱ τόποι λατρείας - πού τούς εἶχαν ἀρπάξει οἱ εἰδωλόλατρες - ἐπεστράφησαν στοὺς Χριστιανούς. Ἦ, ὅπου δέν ἦταν δυνατό αὐτό, οἱ Χριστιανοί ἔπαιρναν ἀποζημίωση γιά τούς τόπους λατρείας πού εἶχαν ἀρπαγεῖ. Εἶπαμε γιά τήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἀνύψωσε συγχρόνως τόν ἐλληνισμό σέ πολιτική καί ἐκπολιτιστική δύναμη. Τεράστια προβλήματα. Ὁ Κωνσταντῖνος χρησιμοποιεῖ τή γλῶσσα τῆς Ρωμανίας, τῆς αὐτοκρατορίας, τῆς Ἑλληνικῆς δηλαδή αὐτοκρατορίας ἡ ὁποία ἐκτεινόταν ἀπ' τή Δύση μέχρι τό βάθος τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ γλῶσσες ἦταν δύο, λατινικά καί ἐλληνικά. Ὁ Κωνσταντῖνος μιλεῖ ἐλληνικά στή Σύνοδο ὅπως καί στή Σύνοδο τό 324, στήν Ἀντιόχεια. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ὁλοκληρώνει τήν αὐτοταπείνωσή του καί τήν ἀποδοχή τῆς Συνόδου, τοῦ Συνοδικοῦ θεσμοῦ, ὅταν λέγει στοὺς ἐπισκόπους τό περίφημο ἐκεῖνο: «Ἔσεῖς εἶστε ἐπίσκοποι τῶν ἐντός, μέσα δηλαδή στά πνευματικά, στά *sacra interna* τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγώ, ὁ αὐτοκράτωρ, ὑπό τοῦ Θεοῦ καθιστάμενος ἐπίσκοπος τῶν ἐκτός ἂν εἶη». Ὅσοι εἶστε φιλόλογοι ξέρετε τί σημαίνει αὐτό τό «ἂν εἶη». Θά μπορούσα νά εἶμαι ἐφόσον μοῦ τό ἀναγνωρίζετε, ἐπίσκοπος, πού θά ἐπιβλέπω δηλαδή τά ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας, τά ἐκτός τοῦ ἁγίου βήματος. Μποροῦμε νά συναγάγουμε τά συμπεράσματα ἀπό τίς μετέπειτα ἐπιδρομές κυριολεκτικά ὄχι μόνο στήν Ἑλλάδα, εἰς τά *sacra interna* τῆς Ἐκκλησίας. Τό πρόβλημα τῶν σχέσεων ἐκκλησίας - πολιτείας σήμερα, ξαναποθετεῖ τήν στάση τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καί πολλῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων μας στήν αὐτοκρατορία τῆς Νέας Ρώμης. Δύο τρία πραγματάκια γιά νά κλείσω.

Έργα του Μ. Κωνσταντίνου

Ανέτρεψε τήν πορεία τῆς ἱστορίας, μέ τίς θρησκευτικές καί ἀστικές ἀλλαγές τίς ὁποῖες ἐπέφερε. Μία ἀπ' αὐτές ἦταν ἡ ἀπελευθέρωση, ἡ δυνατότητα στούς δούλους νά γίνουν ἀπελεύθεροι. Δέν καταργεῖ τή δουλεία, δηλαδή δέν ἦταν δυνατόν νά καταργηθεῖ, ἀλλά ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος μέ τήν πρός Φιλήμονα ἐπιστολή, ἀλλάζει τό περιεχόμενο τῆς δουλείας. Γίνεται ἀδελφός ὁ δοῦλος. Γίνεται δηλαδή συνεργάτης κι ὅπως ἐμεῖς οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι δέν εἴμαστε δοῦλοι κανενός - ὅποια στιγμή θέλουμε λέμε τά βροντάω καί φεύγω - κατά τόν ἴδιο τρόπο, ὅταν ὁ δοῦλος ἀνεγνωρίζετο ὡς ἄνθρωπος, ὡς ἀνθρώπινον πρόσωπον, δέν ἦταν πλέον δοῦλος ἀλλά συνεργάτης πρός τούς πρώην κυρίου του. Εἶναι ὁ πρῶτος ἔπειτα Ρωμῖος αὐτοκράτορας, δηλαδή ὀρθόδοξος αὐτοκράτορας στήν Ἱστορία, μέ ποιάν ἔννοια: εἶναι αὐτός ὁ ὁποῖος χτίζει τή Νέα Ρώμη, τή νέα πρωτεύουσα. Ἀπό τό 326 ἀρχίζει ἡ ἀναζήτηση πόλεως - δέν ἱκανοποιεῖτο μέ τό λατινόφωνο περιβάλλον τῆς Δύσεως καί κατάλαβε ὅτι ἡ τύχη τῆς αὐτοκρατορίας μετεφέρετο πλέον στήν ἀνατολή. Ἐκεῖ θά ἔτρεχε τό μεγάλο παιχνίδι πού τό ἔπαιξε γιά χίλια ἑκατό χρόνια καί περισσότερο - μέχρι σήμερα τό παίζει, οἰκουμενικά. Ὁ Ἑλληνισμός διατηρεῖ τήν οἰκουμενικότητά του συνδεδεμένος πνευματικά μέ τή Νέα Ρώμη, μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε ἐπιλέξει, τόσο ἀνθέλληνας ἦταν, εἶχε ἐπιλέξει στήν ἀρχή τήν Τροία. Ἐκεῖ ἤθελε νά χτίσει τήν πρωτεύουσα. Τά λέει ὁ ἱστορικός Σωζομενός. Ἐν συνέχεια ὅμως κατάλαβε τή σημασία τῆς περιοχῆς τοῦ παλαιοῦ Βυζαντίου, πού ἦταν ἐρείπια τώρα, πού ἔλεγχε τό πέρασμα πρός τή Μαύρη θάλασσα, τά στενά δηλαδή τοῦ Βοσπόρου. Ὁ Παπαρηγόπουλος τό εἶχε ἐπιχειρήσει, ὁ Γίββων τό εἶχε ἐπιχειρήσει καί πολλοί ἄλλοι ἱστορικοί, μέτρησαν τήν ἀπόσταση ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη μέχρι τή Θούλη τῆς Ἰσλανδίας καί ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη μέχρι τήν Κίνα. Εἶναι περίπου τά ἴδια χιλιόμετρα. Ἀντελήφθη ὁ Κωνσταντῖνος ὅτι τό κέντρο τοῦ κόσμου ἦταν αὐτή ἡ νέα πόλη. Μάλιστα ὅταν ἐχάρασε τήν πόλη, τόν ρωτοῦσαν οἱ ἀξιωματικοί: «πού μᾶς πᾶς, πολύ μακριά χαράσσεις τά ὄρια τῆς πόλης». Ἔχουμε δεύτερη χάραξη μέ τόν Θεοδόσιο καί τρίτη χάραξη μέ τόν Ἰουστινιανό καί μετέπειτα. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶπε : «δέν μπορῶ νά σταματήσω γιατί μέ ὁδηγεῖ αὐτός μπροστά». Δηλαδή ἐπεκαλέσθη ὑπερφυσικές παρεμβάσεις, κάποιος ἄγγελος, πού ὁδηγοῦσε τόν Μέγα Κωνσταντῖνο. Αὐτό ἢ εἶναι ἀλήθεια ἢ εἶναι ψέμα δέν εἶναι τό πρόβλημά μας. Τό πρόβλημα εἶναι ἡ διορατικότητα καί ἡ ὀξυδέρκεια αὐτοῦ τοῦ πολιτικοῦ νά ἀναγνωρίσει τόν ρόλο πού ἐπρόκειτο νά παίξει ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Νέα Ρώμη δηλαδή, στήν περιοχή αὐτή.

Ἐγινε ὁ αὐτοκράτωρ ὁ ὁποῖος δέν ἔχασε κανένα πόλεμο. Δέ νικήθηκε ποτέ οὔτε ἐσωτερικά, οὔτε ἐξωτερικά. Κατήργησε τό σῶμα τῶν πραιτοριανῶν, πού εἶχαν

φτάσει στό σημείο νά θεωροῦνται οἱ κύριοι τῶν αὐτοκρατόρων, κατήργησε τήν ποινή τοῦ σταυρικοῦ θανάτου, ἀνανέωσε τό οἰκογενειακό δίκαιο, κατεδίκασε τή μοιχεία ὅπως εἶδαμε, μέ νόμους ἀνύψωσε τή θέση τῆς μητέρας, προστάτεψε τήν οἰκογένεια καί τά παιδιά ἀπ' τήν κατάχρηση τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καί τά κορίτσια ἀπ' τήν ἀπαγωγή. Ρύθμισε τά ζητήματα διαζυγίου, κληρονομίας, προίκας, κ.ο.κ.. Ὅλη ἡ πολιτεία του δείχνει ὅτι ἐνεργοῦσε ὡς χριστιανός. Μέ νόμο τιμωροῦσε ἐκείνους πού προξενοῦσαν τόν θάνατο τῶν σκλάβων καί περιορίσε τή βία καί τή σωματική τιμωρία. Μάλιστα κάτι σημαντικότερο γιά τόν 4ο αἰώνα: ἀπαγορεύει τόν στιγματισμό στά πρόσωπα τῶν σκλάβων. Εἶχαν τή συνήθεια δηλαδή νά στιγματίζουν μέ σπαθί, καμένο σπαθί, τά πρόσωπα τῶν σκλάβων. Καί ἔλεγε ὅτι τό πρόσωπο εἶναι ἐκεῖνο πού μᾶς φέρει εἰς τόν Θεόν. Τό κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἀφοῦ πλαστήκαμε ἔτσι. Πῶς εἶναι δυνατόν λοιπόν νά ἀχρειώνεται ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στούς σκλάβους; Δέν ξέρω πόσοι χριστιανοί ἐνεργοῦν κατ' αὐτόν τόν τρόπο. Ἐπέφερε τήν εἰρήνευση.

Καί τό τελευταῖο ἐρώτημα:

Ποιά ἡ σχέση του μέ τόν Χριστιανισμό

Ποιά ἡ σχέση του μέ τόν Χριστιανισμό. Ἔχουν γραφεῖ πολλά. Ἐκατοντάδες, γιά νά μὴν πῶ χιλιάδες βιβλία καί ἄρθρα. Μιλοῦν γιά σκοπιμότητα, καί σᾶς μίλησα ἤδη γιά τόν Χριστιανισμό ὡς μειοψηφία. Ὁ δάσκαλός μας, ὁ μακαρίτης Ἀνδρέας Φυτράκης, τό 1945 κατέθεσε τή διδακτορική του διατριβή μέ τόν τίτλο «Ἡ πίστις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του» Μελετώντας ὅλες τίς ἀρχαῖες καί τίς νεότερες πηγές, ὑπογραμμίζει τήν τιμή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πρός τούς μάρτυρες. Ἀπεδέχετο πληρέστατα τήν περί μαρτυρίου καί μαρτύρων θεολογία τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα γονυπετής προσήυχετο μπροστά στούς μάρτυρες, κατεσκεύασε δέ μαρτύριον, τόπον συναγωγῆς λειψάνων - ἤθελε νά συναγάγει, νά συγκεντρώσει τά λείψανα τῶν ἀποστόλων - σ' αὐτό θά προχωρήσει ὁ Κωνσταντῖος ὁ γιός του, δέν ἐτελεσφόρησε: ἕξι ἀποστόλων βρῆκαν τά λείψανα - δέν εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς ἀπασχολήσω τώρα μέ αὐτό, γιά νά ταφεῖ μεταξύ τῶν μαρτύρων. Ἐνα ἄλλο χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά βαπτισθεῖ στόν Ἰορδάνη διότι ἔμαθε ὅτι ὁ Ἰορδάνης ἔχει ἀγιαστικά ὕδατα λόγω τῆς ἐκεῖ Βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Προσέξτε: κι ἂν βαπτίστηκε περί τό τέλος τῆς ζωῆς του, πού δέν ἤξερε ὁ Κωνσταντῖνος πότε θά ἔρθει - ὅπως κανεῖς μας δέν ξέρει, ἐγώ δέν ξέρω ἂν θά βγῶ ἔξω ἀπό τή θύρα ζωντανός, ὄρθιος καί ἂν δέν πάω γιά νά κηδευθῶ στήν Ἀθήνα. Κανεῖς δέν ξέρει τήν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς του.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφήρμοζε τήν πρακτική τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς του. Εἶναι παιδί τῆς ἐποχῆς του. Θέτω ἐρώτημα σεβαστοῖ πατέρες καί θεολόγοι, θέτω

έρωτημα πολλές φορές στή σχολή, χάριν λογοπαιγνίου. Πού κοινωνοῦσαν στήν Ἀθήνα ὁ Βασίλειος καί ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος; Πουθενά δέν κοινωνοῦσαν. Ἐκκλησιάζοντο εἰς τούς ἁγίους Ἰσιδώρους πού λέμε σήμερα, στό ἐκκλησάκι ἐκεῖ στό Λυκαβηττό, ἀλλά ἐβαπτίστηκαν γύρω στά τριανταδύο τους χρόνια. Ἐάν δέν γύριζαν ἀπό ὄλους τούς πνευματικούς νά αισθανθοῦν ὅτι προχωροῦν στήν κάθαρση τῆς καρδιάς, δέν ἐβαπτίζοντο. Καταλαβαίνετε λοιπόν ὅτι ἦταν κοινή συνήθεια. Ποιός ἦταν ὁ πνευματικός τοῦ Κωνσταντίνου. Δέν ἦταν ὁ Εὐσέβιος Νικομηδείας. Ἦσαν φίλοι, γνωρίζωντο ἀπό τήν εἰδωλολατρική του περίοδο. Γι' αὐτό τό λόγο ζήτησε στίς τελευταῖες στιγμές ἀπό τόν ἐπίσκοπο Νικομηδείας – πού ἦταν διάμεσος πρωτεύουσα μεταξύ Παλαιᾶς καί Νέας Ρώμης – νά βαπτιστεῖ. Καί λένε, μά πῆρε βάπτισμα εἰδωλολάτρη. Ἀφήστε τόν Θεόν νά κάνει αὐτό πού θέλει. Καί θά σᾶς πῶ γιατί ὁ Θεός κάνει αὐτό πού θέλει. Ὅταν ὁ ἕνας δέν ἔχει συνείδηση ὅτι ὁ ἄλλος εἶναι εἰδωλολάτρης τότε κανείς λόγος δέ μπορεῖ νά γίνει γι' αὐτό τό θέμα. Ἀπλούστατα, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πνευματικό σύμβουλο εἶχε μία μεγάλη ἀσκητική μορφή τῆς ἐποχῆς, τόν ὄσιο Κορδούη. Μέ αὐτόν συνελέγετο, μέ ἕναν μεγάλο ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Κόρδοβας τῆς Ἰσπανίας, ὄσιος Κορδούης. Ἡ Ἐκκλησία τόν τιμᾷ ὄχι γι' αὐτά τά ὁποῖα λέγουν συνήθως, ὄχι γιατί προσέφερε εὐεργεσίες καί λοιπά.

Γιά νά καταλάβετε γιατί τόν τιμᾷμε ὡς ὀρθόδοξο, ἀνοῖξτε τό μηναῖο τῆς 21ης Μαΐου γιά νά δεῖτε τίς ἀκολουθίες, τά τροπάρια πού ἀναφέρονται στόν ἅγιο Κωνσταντῖνο καί στήν ἁγία Ἐλένη. Πρῶτος λόγος: «ὡς ὁ Παῦλος οὐρανόθεν τήν κλήσην ἐδέξατο.» Ὅταν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐπήγενε εἰς τόν Κορνήλιον, ἔλεγεν εἰς τόν Χριστόν :«μά ποῦ νά πάω;» ποῦ τοῦ ἐφανίσθη σέ ὄραμα. Καί τοῦ ἔλεγε « ἃ ὁ Θεός ἐκαθάρισε, σύ μή κοίνου » – μή μολύνεις τά πράγματα πού ὁ Θεός ἐκαθάρισε. Καί ὅταν πῆγε στόν Κορνήλιο τόν ἐκατόνταρχο τόν Ρωμαῖο, τόν βρῆκε νά ἔχει θεοπτικές ἐμπειρίες. Ὅποτε, τά εἶχε ἐτοιμάσει ὅλα ὁ ἴδιος ὁ Θεός! Καί τότε ὁ Πέτρος ὑποχώρησε καί ἔκανε αὐτό πού ἔπρεπε νά κάνει, νά βαπτίσει τόν Κορνήλιο, πού εἶχε χρόνο μπροστά του ζωῆς γιά νά βαπτιστεῖ. Ἐπομένως, καί στήν περίπτωση αὐτή, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, «οὐρανόθεν τήν κλήσην ἐδέξατο», ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Αὐτό εἶναι σημαντικώτατο. Βέβαια, κάποιος μοῦ ἔλεγε, μά εἶναι βέβαιο; Ἀφοῦ φτάνει στά ὄρια τοῦ θρύλου, κι αὐτό μολονότι ἔχουμε ἀρχαῖες πηγές πού μαρτυροῦν τό ὄραμα ἢ τό θεοπτικό βίωμα πού ἔζησε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ἐμένα μέ ἐνδιαφέρουν τά ἀγιολογικά κριτήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ποῦ στηριζόμαστε. Ὅχι βοήθησε, ἔδωσε, ἔχτισε καμπαναριά καί ναούς καί ἄλλα. Ξέρετε, ἡ Ὁρθοδοξία σέ ἀντίθεση μέ τόν παπισμό, τό λέγω γι' αὐτούς πού δέν τό ξέρουν, δέν ἀγιοποιεῖ κανέναν. Ἀγιοποίηση, παρακαλῶ νά ξεχαστεῖ ὁ ὄρος. Εἶναι βλασφημία. Δέν ὑπάρχει ἁγιο-ποίηση στήν Ὁρθόδοξη, στους ἁγίου Πατέρες. Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τί ὑπάρχει: ἀναγνώριση τῆς ἀγιότητος. Ὁ Θεός μέ ἔκτατες ἐπεμβάσεις, μέ λείψανα πού εὐωδιάζουν, πού θαυματουργοῦν, μέ τά λείψανα καί μέ

τίς θεοσημεΐες αὐτές ἀποδεικνύει τήν ἐπέμβασή του στή συγκεκριμένη περίπτωση. Τότε τιμᾶμε τόν ὑπό τοῦ Θεοῦ διατηρηθέντα καί ἀναγνωρισθέντα ἅγιο.

Τό δεύτερο εἶναι, στήν Κωνσταντινούπολη, οἱ ντόπιοι ἐκεῖ, ἔλεγαν καί ἔψαλαν ὅτι ἡ λάρνακα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου βρῦει ἰάματα. Ἐάν πάει κανείς στήν Κέρκυρα, συγχωρῆστε μου αὐτή τήν ἀναφορά, καί πεῖ ὅτι ἡ λάρναξ τοῦ Μεταλληνοῦ βρῦει ἰάματα θά γελάσει ὁ κάθε ἕνας. Διότι ὄχι δέν πέθανα ἀκόμη ἀλλά διότι δέν εἶμαι ἄξιος νά θεραπεύει τό ἀγίασμα πού βγαίνει ἀπό τόν τάφο. Γιά νά τό λένε γιά τόν Κωνσταντῖνο δέν ξεγελιῶνται οἱ ντόπιοι τουλάχιστον. Ὁ ἱστορικός Σωζομενός λέγει πάλι γιά τόν ἅγιο Σπυρίδωνα «τά δέ θαυμάσια αὐτοῦ ἴσασι... τά θαύματα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα. Καί τό τρίτον εἶναι ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος «ἐκράτυνε τήν πίστην της Νικαίας» Μέ τό νά ἐπιτρέψει νά συγκληθεῖ ἡ Σύνοδος καί νά ἀποφασίζει ἡ Σύνοδος, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ ἀνεδείχθη ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐκράτυνε, ἰσχυροποίησε πραγματικά τήν πίστην τῶν Ὁρθοδόξων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τόν ἅγιο Σπυρίδωνα ἐνθυμεῖσθε, λέγεται χαρακτηριστικά, καί τό σύμβολον ἐπήρωσε. Ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐπικυρώνει μέ τό θαῦμα τῆς κεράμου τό σύμβολο. Ὁ Κωνσταντῖνος ἀπλῶς κρατύνει τήν ὀρθόδοξον πίστιν, ἐπειδή εἶχε τήν ἔμπνευσιν νά αὐτοκαταργηθεῖ ἀπό κύριος του κόσμου καί νά δεχθεῖ τόν Συνοδικόν θεσμόν.

Μία τελική κρίση, δύο λόγια του Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου. Ἔχω κάνει μία σχετική μελέτη στόν Παπαρηγόπουλο καί γι' αὐτό τό λόγο ἀναφέρομαι συχνά σ' αὐτόν. Λέει ὁ Παπαρηγόπουλος: «καί ἄν ἀκόμα διέπραξε καί κάποια ἀνομήματα ὁ Κωνσταντῖνος, αὐτό δέν ὀφείλεται - ἀπλουστεύω τή γλώσσα - σέ ἀγριότητα τῆς ψυχῆς, ἀλλά γιατί ὁ ἴδιος γεννήθηκε καί ἔζησε μέσα σέ καθιερωμένες ἀπό αἰῶνες ὀλέθριες ἔξεις καί παραδόσεις. Οἱ προκάτοχοι καί οἱ συνάρχοντές του, κανένα δέ σεβάσθησαν θεῖο ἢ ἀνθρώπινο νόμο. Εἶναι ἀπορίας ἄξιο ὅμως καί θαυμασμοῦ, ὅτι κατανικώντας τόσο μεγάλους πειρασμούς, κατόρθωσε νά κατανοήσει καί νά ὁμολογήσει τίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου.»

Αὐτά λέει ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος.

Εὐχαριστῶ.

Πηγή: [Ἀπομαγνητοφωνημένη ὁμιλία: Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καί ἡ ἱστορική ἀλήθεια, agiazoni.gr](http://agiazoni.gr)